

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра відновного правосуддя та приватної
детективної діяльності

07-04-65М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«Методика викладання права»
для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового)
рівня за освітньо-професійною програмою «Право»
спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою
з якості ННІ права
Протокол № 2 від 29.09.2022 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методика викладання права» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форм навчання. [Електронне видання] / Гришко В.І. – Рівне : НУВГП, 2022. – 17 с.

Укладач: Гришко Вікторія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри відновного правосуддя та приватної детективної діяльності.

Відповідальний за випуск: Гришко Вікторія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент та завідувач кафедри відновного правосуддя та приватної детективної діяльності

Керівник групи
забезпечення спеціальності

Цимбалюк В. І.

© В. І. Гришко, 2023

© НУВГП, 2023

ЗМІСТ

1. Передмова.....	4
2. Тематика практичних занять	6
3. Контрольні заходи та засоби діагностики.....	7
4. Критерії та шкала оцінювання.....	7
5. Плани практичних занять.....	8
6. Завдання для ІДЗ.....	13
7. Рекомендовані підручники та навчальні посібники.....	14

ПЕРЕДМОВА

Модернізація та підвищення якості вищої освіти України у контексті європейської інтеграції є актуальною проблемою сьогодення. Створення ефективного освітнього середовища у закладах вищої освіти відбувається через прогресивні нововведення, упровадження найсучасніших технологій і моделей навчання, зокрема впровадження нових методик викладання правових дисциплін у вищій школі. Дисципліна «Методика викладання права» закладає базу розуміння майбутнім фахівцем системи і процесів юридичної освіти, юридичного виховання, навчання і юридичного розвитку.

Метою вивчення дисципліни «Методика викладання права» є формування у аспірантів компетентності сучасного викладача юридичних дисциплін, що здатний у роботі впроваджувати активні та інтерактивні технології і методи навчання, які базуються на компетентнісному, особистісно-орієнтованому, інтегративному й інноваційному підходах.

Завдання освітньої компоненти полягає у формуванні викладацьких вмінь і навичок підготовки проведення лекційних та практичних занять з юридичних дисциплін; розвитку у випускників методичної майстерності, мовлення, комунікабельності, тощо.

Компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної, у тому числі дослідницько-наукової діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових

ЗК1. Креативність, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність до критичного аналізу та оцінювання сучасних наукових досягнень при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, в тому числі в міждисциплінарних областях.

ЗК6. Дотримання норм наукової етики, авторського і суміжних прав інтелектуальної власності; державної та міжнародної систем правової охорони інтелектуальної власності.

ЗК7. Комплексність у педагогічній діяльності щодо організації та здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

СК9. Знання і дотримання норм наукової етики і академічної доброчесності.

СК11. Здатність до поєднання освіти з наукою та практикою шляхом знаходження інноваційних складових у науковій та освітянській діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН3. Володіти принципами фінансового забезпечення науково-дослідної роботи, структури кошторисів на її виконання, підготовки запиту на отримання фінансування, складання звітної документації.

ПРН5. Знати принципи організації, форми здійснення освітньо-наукового процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання.

ПРН6. Уміти проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових наукових положень та ідей.

ПРН7. Ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження у науково-дослідницькій та інноваційній діяльності.

ПРН11. Вільно спілкуватися в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю у відповідній галузі наукової та/або професійної діяльності.

ПРН14. Використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел.

ПРН17. Використовувати практичний досвід прийняття виважених та обґрунтованих з точки зору добросовісності та права рішень як у стандартних, так й нестандартних ситуаціях;

ПРН20. Демонструвати здатність організовувати освітній процес і викладання юридичних дисциплін відповідно до завдань та принципів сучасних закладів вищої освіти, вимог до його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, організувати різноманітні форми навчальних занять, діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності.

1.1. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин, денна форма	К-сть годин, заочна форма
1	Тема 1. Концептуальні особливості освітнього процесу майбутніх юристів у закладах вищої освіти	2	
2	Тема 2. Студент як суб'єкт процесу навчання у вищій школі	2	
3	Тема 3. Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу майбутніх юристів	2	
4	Тема 4-5. Методичні особливості процесу правового навчання	2	4
5	Тема 6. Організація самостійної пізнавальної діяльності в процесі вивчення юридичних дисциплін	2	1
6	Тема 7. Особливості контролю знань здобувачів вищої освіти спеціальності 081-Право	2	1
7	Тема 8. Особистість та діяльність викладача юридичних дисциплін	2	
	Всього	14	6

2.3.Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- оцінювання роботи студента на лекціях;
- опитування на практичних заняттях;
- опрацювання завдань для самостійної роботи;
- написання модульних контролів.

2.4.Критерії та шкала оцінювання

Для досягнення цілей та завдань курсу здобувачам потрібно вчасно виконати завдання зі складання та оформлення документів, вчасно здати модульні контролі знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом усного опитування та письмових завдань.

Також, студент під наглядом викладача самостійно оцінює свою роботу.

За вчасне та якісне виконання завдань, студент отримує такі обов'язкові бали:

49 балів за усні та письмові завдання (по 7 балів за кожную практичну);

11 балів за індивідуально-дослідне завдання;

20 балів – модуль 1;

20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

Здобувачі можуть отримати додаткові бали за: виконання рефератів, есе дослідницького характеру за темою курсу. Тему можуть дослідницької роботи вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали здобувачам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

Модульний контроль проходитиме у формі тестування. У тесті 30 запитань різної складності: рівень 1 – 20 запитань по 0,5 бали (10 балів), рівень 2 – 9 запитань по 0,9 бали (8,1 бали), рівень 3 – 1 запитання по 1,9 бали (1,9 бали). Усього – 20 балів.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Концептуальні особливості освітнього процесу майбутніх юристів у закладах вищої освіти

1. Поняття, цілі та зміст юридичної освіти.
2. Поняття державного стандарту вищої юридичної освіти, освітньої програми та навчального плану.
3. Види юридичних дисциплін, їх характеристика.
4. Особливості методичного забезпечення юридичних дисциплін.

Завдання для самоконтролю:

1. Здійсніть аналіз нормативно-правової бази, що регулює розвиток юридичної освіти в Україні.

2. Укладіть список документів, що регулюють процес вищої освіти у Вашому ЗВО.

3. Проаналізуйте Концепцію розвитку юридичної освіти (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/koncepciya-vdoskonalennya-pravnichoyi-yuridichnoyi-osviti-dlya-fahovoyi-pidgotovki-pravnika>).

4. Проаналізуйте дійсні у Вашому ЗВО освітні програми, за якими навчаються майбутні юристи. Здійсніть їх аналіз та відповідність Стандартам вищої освіти.

5. Проаналізуйте навчальні плани, за якими навчаються здобувачі першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти у Вашому ЗВО. Визначте, які види юридичних дисциплін вони пропонують.

6. Здійсніть моніторинг методичного забезпечення освітньої компоненти (на Ваш вибір) з цифрового репозиторію. Охарактеризуйте особливості силабусу та методичних вказівок.

Тема 2. Студент як суб'єкт процесу навчання у вищій школі

1. Суперечливості та кризи студентського віку.
2. Адаптація студента до навчання у вищій школі, її види

та умови ефективності.

3. Типологічні особливості сучасних студентів.
4. Професійна «Я-концепція» сучасного студента.
5. Вимоги до професійних якостей особистості юриста
6. Формування soft skills у юристів

Завдання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте особливості кризи 17-18 років.
2. Проаналізуйте особливості процесу самовизначеності підлітків.
3. Охарактеризуйте стани формування ідентичності, які визначаються ступенем професійного, релігійного й політичного самовизначення молодшої людини.
4. Визначте, які можуть бути наслідками негативної «Я-концепції» студентів.
5. Проаналізуйте форми адаптації студентів - першокурсників .
6. Визначте роль підтримки здобувачів вищої освіти під час навчання. Як ця процедура реалізовується у Вашому ЗВО?
7. Розробіть соціально-психологічний портрет сучасного студента.
8. Проаналізуйте існуючі види типологій студентів.
9. Дайте коротку характеристику студентського періоду життя людини за схемою аналізу психологічного віку.
10. Де шукати джерела розвитку студента? Яка практика впроваджується у Вашому ЗВО?
11. Як, на Вашу думку, формування soft skills впливають на становлення юриста майбутнього?
12. Проаналізуйте Online курс level-UP «Практикум з розвитку soft skills для юристів» (<https://www.bca.education/soft-skills/>).

Тема 3. Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу майбутніх юристів

1. Роль юридичної клініки у формуванні цивільно-правових компетентностей майбутніх юристів
2. Значення Криміналістичної лабораторії у розвитку кримінально-правових компетентностей майбутніх юристів
3. Використання тренінгових аудиторій, спеціалізованих аудиторій, полігонів, філій кафедр у організації освітнього процесу.
4. Особливості організації дистанційного навчання

Завдання для самоконтролю:

1. *Проаналізуйте Положення «Про Юридичну клініку в НУВГП». Запропонуйте проект посадової інструкції директора.*

2. *Проаналізуйте Положення «Про Криміналістичну лабораторію ННІП НУВГП». Запропонуйте проект посадової інструкції директора.*

3. *Проаналізуйте Наказ Міністерства освіти і науки України № 592 від 3 серпня 2006 року «Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України» – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06>.*

5. *Визначте роль тренінгових аудиторій, спеціалізованих аудиторій, полігонів, філій кафедр у здобутті студентами практичних професійних компетентностей.*

4. *Розробіть характеристику позитивних та негативних рис дистанційного навчання.*

Тема 4-5. Методичні особливості процесу правового навчання

1. Різні підходи до організації освітнього процесу майбутнім юристам.
2. Форми і методи викладання права.
3. Використання сучасних освітніх технологій викладання права.
4. Комп'ютерні технології при викладанні юридичних

дисциплін.

5. Особливості викладання історико-правових дисциплін.

6. Особливості викладання галузевих юридичних дисциплін.

7. Особливості викладання спеціальних юридичних дисциплін.

8. Особливості викладання правових природоохоронних дисциплін.

Завдання для самоконтролю:

1. *Покажіть на прикладі, в чому ви вбачаєте відмінність між поняттями «метод навчання», «прийом навчання», «засоби навчання».*

2. *Визначте чинник вибору оптимальних методів навчання.*

3. *З погляду ефективності та доцільності проаналізуйте методи навчання, які застосовуються викладачами вищої школи.*

4. *Поясніть, чим зумовлена класифікація лекцій та семінарів.*

5. *Складіть опорний план-конспект лекції на будь-яку тему.*

6. *Поясніть, які з дидактично-методичних проблем розв'язує: семінар, практичне заняття, практикум.*

7. *Поясніть, від яких факторів залежить рівень ефективності навчального заняття у вищій школі.*

8. *Визначте концептуальну мету та конкретні цілі-завдання лекції (тема за вибором).*

9. *Охарактеризуйте структурні компоненти лекції.*

Тема 6. Організація самостійної пізнавальної діяльності в процесі вивчення юридичних дисциплін

1. Основні вимоги до організації самостійної роботи під час вивчення права

2. Мета, зміст і типи завдань для самостійної роботи з юридичних дисциплін

3. Види та форми самостійної навчальної діяльності студентів

4. Види академічної мобільності та особливості її реалізації

5. Роль неформальної освіти у професійному розвитку майбутніх юристів

Завдання для самоконтролю:

1. Підготуйте ряд завдань для самостійної роботи студентів з дисципліни за вибором.

2. З'ясуйте особливості академічної мобільності в Україні під час пандемії, воєнного стану.

3. Запропонуйте актуальні для юристів, на вашу думку, програми неформальної освіти. Обґрунтуйте.

Тема 7. Особливості контролю знань здобувачів вищої освіти спеціальності 081-Право

1. Поняття «Шкала оцінювання» при викладанні навчальних дисциплін

2. Форми та методи оцінювання юридичних знань

3. Індивідуальні завдання та методика їх оцінювання

4. Методика оцінювання наукових робіт з права

5. Особливості опитування здобувачів щодо якості освітньої програми, навчання, викладання

Завдання для самоконтролю:

1. Розробіть шкалу оцінювання для будь-якого навчального предмету на ваш вибір.

2. Розробіть анкету для здобувачів щодо якості викладання.

Тема 8. Особистість та діяльність викладача юридичних дисциплін

1. Поняття та сутнісні характеристики професіограми викладача закладу вищої освіти
2. Особливості дотримання ліцензійних вимогам викладачами юридичних дисциплін
3. Поняття посадової інструкції викладача юридичних дисциплін
4. Академічна доброчесність викладача при підготовці навчально-методичного забезпечення юридичних дисциплін

Завдання для самоконтролю:

1. *Складіть професіограму викладача юридичних дисциплін.*
2. *Розробіть посадову інструкцію для асистента.*

3. Завдання для ІДЗ

1. Підготувати проект ОПП та навчального плану
2. Підготувати методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи (обрати дисципліну на вибір).
3. Підготувати силабус освітньої компоненти (обрати дисципліну на вибір).
4. Розробити лекції для однієї на вибір дисципліни
5. Розробити професіограму юриста
6. Розробити професіограму викладача юридичних дисциплін
7. Розробити проект кодексу академічної доброчесності викладача юридичних дисциплін
8. Розробити посадову інструкцію викладача юридичних дисциплін (посаду обрати на вибір)
9. Розробити анкети щодо якості освітньої програми, навчання та викладання, провести опитування, зробити його аналіз

10. Написати наукову статтю чи тези з методики викладання права (тему обрати самостійно за власними інтересами).

1. РЕКОМЕНДОВАНІ ПІДРУЧНИКИ ТА НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII. Закон України, ухвалений Верховною Радою України 1 липня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Концепція розвитку юридичної освіти. Проект. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/konceptsiya-vdoskonalennya-pravnichoyi-yuridichnoyi-osviti-dlya-fahovoyi-pidgotovki-pravnika>.

3. Андрощук А. Професія юриста в країнах Європейського Союзу. *Юридичний журнал*. Київ, 2011. С. 34–37.

4. Андрусишин Б. І., Гуз А. М. Методика викладання правознавства у вищому навчальному закладі / заг. ред. Ю. С. Шемшученка. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 190 с.

5. Артикуца Н. В. Інноваційні методики викладання дисциплін у вищій юридичній освіті. Київ : СтилоС, 2005. С. 3–25.

6. Білічак О. А. Реформа юридичної освіти в Україні: проблеми і виклики. *Освітня аналітика України*. 2019. № 3(7). С. 57–68.

7. Головка Н. І. Методика викладання правознавства: навч. посіб. К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2017. 202 с.

8. Гуменюк Т. І. Інтеграція основних тенденцій європейської юридичної освіти в Україні. *Право і суспільство*. 2018. № 3, ч. 2. С. 16–21.

9. Еволюція етосу юриста в Україні (історичний та соціальнопсихологічний нарис) / В. О. Лозовой,

В. О. Рум'янцев, Л. В. Анучина та ін.; за ред. В. О. Лозового та В. О. Рум'янцева. Харків : Право, 2011. Вип. 10. 264 с.

10. Забарна Н., Ковда Н. Інноваційна методика викладання юридичних дисциплін. *Traektoriâ Nauki = Path of Science*. 2021. Vol. 7. No 11. – P. 1001-1008.

11. Кагановська Т. Є. Організаційно-правове забезпечення права на здобуття (вищої юридичної) освіти в умовах загальнодержавного карантину. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО»*. Випуск 29, 2020. С. 22–28.

12. Кравчук М., Грицан О. Юридична клінічна освіта як ефективний спосіб підготовки правників. *Актуальні проблеми правознавства*. 2 (26)/2021. С. 42–48.

13. Орлова О. Юридична клінічна освіта як необхідна складова становлення майбутнього правника. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3. С. 47–51.

14. Реформування юридичної освіти: виклики часу. Збірник статей до ювілею доктора юридичних наук, професора Наталії Семенівни Кузнєцової / Відп. ред. О. В. Кохановська та О. О. Кот. К. : ПрАТ «Юридична практика», 2019. 528 С.

15. Рибачук А. В. Сучасний стан і проблематика фахової підготовки майбутніх юристів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2011. № 28. С. 441–447.

16. Смокович М. Юридична освіта в умовах дистанційного навчання [Електронний ресурс]. *Підприємництво, господарство і право : науково-практичний господарсько-правовий журнал*. 2021/1. № 2. С. 181–184

17. Ткаченко В. В. Виклики глобалізації та їх вплив на юридичну освіту. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 3. 2021. С. 40–44.

18. Топчій О. В. Науково-методичне забезпечення освітнього процесу у вищому юридичному навчальному закладі. *Військова освіта*. 2017. № 1. С. 173–182.

19. Топчій О. В. Суб'єкти методичного забезпечення освітнього процесу у вищих юридичних навчальних закладах (функціональний підхід). *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. 2016, Вип. LXXI, Т. 2, С. 142–147

20. Чужикова В. Г. Методика викладання права : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2009. 425 с.

21. Гришко В. І. Поняття та різновиди soft skills у майбутніх юристів. *Сучасні наукові дослідження у психології та педагогіці – прогрес майбутнього*: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (15-16 травня 2020 р., м. Одеса). Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2020. С. 193–197.

22. Hryshko V. Integrated processes as an effective means of formation of legal knowledge // *Journal of Physical Education and Sport* ® (JPES), Vol 20 (Supplement issue 2), 2020 online ISSN: 2247 - 806X; p-ISSN: 2247 – 8051; ISSN - L = 2247 - 8051 © JPES. P.952–957. (Web of Science)

23. Гришко В.І. Характеристика сучасних методів викладання правових освітніх компонент. *International scientific and practical conference «Current trends and factors of the development of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries»* : conference proceeding, September 25-26,2020. Lublin : Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2020. P. 133–137.

Інформаційні ресурси:

1. <https://mon.gov.ua> - офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України

2. <http://www.president.gov.ua>. – офіційний веб-сайт Президента України.

3. <http://www.portal.rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

4. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.

5. <http://www.mvs.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.

6. <http://www.minjust.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.

7. <http://www.nbuv.gov.ua> – офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.

8. <http://www.catalogue.nplu.org> – офіційний сайт Національна парламентська бібліотека України.